

Olga Nekvasilová – devadesát let

Jan Sklenář¹ & Jiří Žítt²

¹ Národní muzeum, Paleontologické oddělení, Cirkusová 1740, 193 00 Praha 9; jan_sklenar@nm.cz

² Geologický ústav AV ČR, v. v. i., Rozvojová 269, 165 00 Praha 6

Sklenář J. & Žítt J., 2018: Olga Nekvasilová – devadesát let. – Journal of the National Museum (Prague), Natural History Series 187: 165–168.

Ač to zní neuvěřitelně, RNDr. Olga Nekvasilová, CSc., oslavila v srpnu loňského roku devadesátiny. Tohoto nevšedního jubilea se se dožívá v obdivuhodné duševní svěžesti, kterou dokládá i to, že ještě v uplynulém roce spolupracovala na větší studii o roveakrinidních lilijicích z českosaské křídové pánve (Žítt a kol. 2019).

Olga Nekvasilová se narodila 23. srpna 1928 ve Stříbrné Skalici. Vystudovala obchodní školu v Praze na Vinohradech a po konci války, za níž byla totálně nasazena v továrně ve Kbelích, se několik let živila jako úřednice a později jako pomocná technická síla ve Státním geologickém ústavu. Roku 1955 se přihlásila k dálkovému studiu geologie na tehdejší Geologicko-geografické fakultě Univerzity Karlovy, kterou po pěti letech úspěšně absolvovala s diplomovou prací o ramenonožcích druhu *Lacunosella hoheneggeri* ze štramberské spodní křídy. Její první odborné články, které publikovala ve spolupráci s D. Jírovou a R. Prokopem, se vesměs zaměřovaly na poznání ostnokožců českých prvohor a druhohor. Nepřestávala se ale věnovat křídovým ramenonožcům, kteří se stali jedním ze dvou jejích hlavních odborných témat. Svou první detailní studii na toto téma (Nekvasilová 1964) publikovala jako pracovnice Československé akademie věd, kam nastoupila v roce 1960 (po nástupu pracovala nějaký čas v budově Národního muzea na Václavském náměstí u Ferdinanda Prantla). Již v tomto prvním velkém samostatném článku věnovaném thecideidním ramenonožcům české křídové pánve, prokázala

Obr. 1. Olga Nekvasilová na začátku své paleontologické kariéry při výzkumu na světoznámé lokalitě spodnopermského hmyzu Obora u Boskovic; začátek 60. let.

Obr. 2. Olga Nekvasilová (ve druhé řadě zcela vpravo s Ivo Chlupáčem a Jarmilou Papšovou) na paleontologické konferenci na PřF UK v Praze; 60. léta, foto L. Zápotořková. Sbírkyně paleontologického oddělení NM.

1978, 1980). Kromě morfologie a taxonomie se zaměřovala také na ekologii včetně vzájemných interakcí ramenonožců (mj. Nekvasilová 1975). Současně s výzkumem ramenonožců štramberských tafocenóz se zabývala také podrobnou revizí svrchnokřídových ramenonožců české křídové pánve formou detailních studií (např. Nekvasilová 1973, 1974). Tyto dodnes aktuální publikace jsou postaveny na detailním poznání vnitřní struktury schránek. Jako první přitom pro české druhohorní ramenonožce využívala metody sériových řezů. Osvojila si dokonale metodiku postavenou na využití Croftova rotačního brusného zařízení umožňujícího vysokou přesnost v řádu desítek mikrometrů v kombinaci s pořizováním acetátových otisků. Jako jedna z prvních zpracovávala touto náročnou metodou i větší soubory jedinců a studovala také ultrastrukturu schránek ramenonožců. Její práce v tomto ohledu patřily ve své době k nejdokonalejším ve světovém měřítku. Její zájem o metody preparace a studia zkamenělin se tím však nevyčerpával, podílela se kupříkladu na technickém řešení prvního českého ultrazvukového přístroje určeného k preparaci zkamenělin ve spolupráci s ČVUT.

Výzkumu na Štrambersku se zúčastňovala, kromě jiných kolegů, také s J. Žíttem, jedním ze spoluautorů tohoto článku. S tím od osmdesátých let tvořila jádro týmu zaměřeného na výzkum příbřežního vývoje české mořské křídly při hranici cenoman/turon, tzv. příbojových lokalit na Kolínsku, Čáslavsku i v širším okolí Prahy (např. Žitt & Nekvasilová

zala své kvality: především velký pozorovací talent a nevšední smysl pro detail. Nezanedbatelné ale vždy byly i její výtvarné schopnosti, které prokazovala ve výstižných a zároveň esteticky hodnotných ilustracích svých prací. Její publikace dosud budí obdiv u specialistů studujících druhohorní ramenonožce.

V rámci týmu vedeného V. Houšou se v šedesátých letech začala věnovat soustavnému studiu ramenonožců spodní křídly štramberského bradla, které se odrazilo v řadě detailních prací (k nejvýznamnějším patří Nekvasilová 1977,

Obr. 4. Spolu s Milošem Siblíkem a Jánem Michalíkem na mezinárodním brachiopodovém kongresu v Brestu; 1985.

1996, Žítt a kol. 1999). Ramenonožci tehdy ustoupili spíše do pozadí jejího zájmu a spolu s J. Žítttem se věnovala především výzkumu přisedlých organizmů a vývoji sedimentačního prostředí (hardgroundy, sedimentární fosfáty). Kromě studia vzájemných interakcí epifauny a jejího vztahu k podkladu i proudění vody v dynamickém příbojovém prostředí se podílela na zpracování fosilního záznamu společenstev bezobratlých ve výplních podmořských kapes.

Nemalou částí svých nálezů, především originály k svým pracím, ale také stovkami dalších exemplářů zkamenělin mořské fauny pocházející vesměs z výplavů, obohatila sbírky paleontologického oddělení Národního muzea. Věnovala také množství rukopisů, výzkumných zpráv a často velmi vzácných dobových fotografií lokalit. Významná je také její práce v oblasti ochrany významných paleontologických lokalit včetně záchrany lomu Skalka u Velimi.

Oblibu paní doktorky i význam jejich nálezů odráží i fakt, že její jméno figuruje ve vědeckých názvech několika druhů: *Olinka modica* Kukalová, 1958 a *Pseudomeropella nekvasilovae* Kukalová-Peck et Willmann, 1990 (hmyz-křídlatí), *Acruliammina nekvasilovae* Hercogová, 1988 (dírkonošec), *Pyrgopolon (Septenaria) nekvasilovae* Kočí et Jäger 2015 (mnohoštětinatec), *Stegophiura nekvasilovae* Štorc et Žítt, 2008 (hadice) a konečně *Archaeichionelasmus nekvasilovae* Kočí, Newman et Buckeridge, 2017 (svijonožec).

I přes přetrvávající zájem o svůj obor má dnešní práce paní doktorky své nepřijemné limity. Jde hlavně o horšící se zrak. Tento problém nakonec odsoudil paní doktorku k pobytu v ústavu Palata. Nezdá se však, že by bylo vše ztraceno. O paní doktorku je zde dobře postaráno, takže se může nadále zabývat svými zájmy, například i digitální fotografií. Má vynikající paměť a dokáže přesně popsat např. situaci lokalit, na nichž před léty sbírala, a poradit, když je třeba v současnosti některé sběry doplnit. Dodnes s lehkostí dokáže determinovat řadu taxonů křídlové fauny, detailně zná problematiku své skupiny – brachiopodů – v české svrchní křídě ale i ve štramberské spodní křídě. Její vzpomínky na terénní výzkum i mnohé osobnosti české paleontologie jsou dnes neocenitelné. Olga Nekvasilová nepochybně obohatila náš pohled nejen na paleontologii a její dílčí problémy, ale i na náš život a práci. Přejeme jí vše dobré, mnoho zdraví a radosti do dalších let.

Literatura:

- Nekvasilová O., 1964: Thecideidae (Brachiopoda) der böhmischen Kreide. – Sborník geologických věd, Paleontologie 3: 119–162.
Nekvasilová O., 1973: The brachiopod genus *Bohemirhynchia* gen. n. and *Cyclothyris* Mc Coy

Obr. 3. Olga Nekvasilová a Ladislav Marek na lokalitě Kněžívka v Tuchoměřicích; 1984. Foto: J. Brožek.

- (Rhynchonellidae) from the Upper Cretaceous of Bohemia. – Sborník geologických věd, Paleontologie 15: 75–117.
- Nekvasilová O., 1974: Genus *Cretirhynchia* and *Orbirhynchia* (Brachiopoda) from the Upper Cretaceous of North-West Bohemia. – Sborník geologických věd 16: 35–67.
- Nekvasilová O., 1975: The etching traces produced by pedicles of Upper Cretaceous brachiopods from Bohemia (Czechoslovakia). – Časopis pro mineralogii a geologii 20, 1: 69–74.
- Nekvasilová O., 1977: Rhynchonellida (Brachiopoda) from the Lower Cretaceous of Štramberk (Czechoslovakia). – Sborník geologických věd, Paleontologie 19: 45–77.
- Nekvasilová O., 1978: Cancellothyridacea (Brachiopoda) from the Lower Cretaceous of Štramberk (Czechoslovakia). – Časopis pro mineralogii a geologii 23, 2: 171–182.
- Nekvasilová O., 1980: Terebratulida (Brachiopoda) from the Lower Cretaceous of Štramberk (north-east Moravia), Czechoslovakia. – Sborník geologických věd, Paleontologie 23: 49–80.
- Žítt J., Nekvasilová O., Hradecká L., Svobodová M. & Záruba B., 1999: Rocky coast facies of the Unhošť-Tursko High (late Cenomanian – early Turonian, Bohemian Cretaceous Basin). – Sborník Národního muzea v Praze, Řada B – přírodní vědy 54, 3-4: 79–116.
- Žítt J. & Nekvasilová O., 1996: Epibionts, their hard-rock substrates, and phosphogenesis during the Cenomanian-Turonian boundary interval (Bohemian Cretaceous Basin, Czech Republic). – Cretaceous Research 17: 715–739.
- Žítt J., Löser C., Nekvasilová O., Hradecká L. & Švábennická L., 2019: Two sites of mass roveacrinid occurrence (Crinoidea, Cenomanian, Bohemian-Saxonian Cretaceous Basin). – Cretaceous Research 94: 80–107.